І чужому научайтесь,
і свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXI. Ч. 178. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 23-го ВЕРЕСНЯ 1964 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, SEPTEMBER 23, 1964 No. 178. VOL. LXXI.

ПРЕЗИДЕН[illegible] СЕНАТОР ГОЛДВОТЕР ПОСИЛЮЮТЬ СВОЮ ПЕРЕДВИБОРЧУ КАМПАНІЮ

Вашингтон. — 21-го вересня президент Джансон заявив, що він збільшить свою виборчу кампанію в найближчих днях. Те саме робить і республіканський кандидат на президента сенатор Беррі Голдвотер, який майже без відпочинку відвідує різні стейти, де виголошує передвиборчі промови. Президент Джансон заявив на пресовій конференції 21-го вересня, що він зовсім не спочиває на лаврах, тому, що є певний виборчого успіху в цьогорічних виборах. Президент виявив плян, що збільшить свою виборчу акцію, хоч і не виявив подробиць своєї виборчої кампанії. Президент вказав на те, що і його родина бере живу участь у виборчій кампанії, а пані Джансон запланувала об'їхати кільканадцять стейтів окремим поїздом, щоб заохочувати виборців до голосування. Президент заявив, що він вдоволений із того, що виборці в численних стейтах одобрюють політику демократичного уряду. Він хотів би, щоб цей політичний курс тривав аж поза 3-го листопада, а після того ще повні чотири роки, тому він плянує поїхати між виборців та порозмовляти з ними, відповідаючи на їх запити. Президент не виявив довшого пляну своєї виборчої кампанії, тільки сказав, що в п'ятницю 25-го вересня промовлятиме в Оклагома Ситі на стейтовій виставці і на відкритті греблі коло Москаґі в Оклаґомі. Того самого дня він має зустрітися з мехіканським президентом Адольфом Льопез Матеосом, з яким мають спільно відкрити нову лінію кордону між Тексасом і Мехіком коло Ель Пао, яке то місце давніше було предметом спору між обидвома країнами. В найближчий понеділок 28-го вересня Президент відвідає стейти Нової Англії, Мейн, Ню Гемпшир, Вермонт, Мериленд, Конектикат і Ровд Айленд, де буде на 200-ій конвенції університету ім. Бравна. Журналіст запитував Президента, чи він плянує поїхати до Японії і до країн Латинської Америки, але відповідь Президента на цей запит не дозволена до публікації. Сенатор Голдвотер 21-го вересня вже третій раз відвідав Північну Каролайну в останніх шістьох днях, стараючись здобути 13 електорських голосів із того стейту, який давніше голосував демократично, але в послідніх президентських виборах там мали вже поважне число голосів і республіканці, Сенатор Голдвотер промовляв в Шарлотті, Північна Каролайна, де оскаржував президента Джансона в тому, що не хоче публічно дискутувати виборчі проблеми. Він закликав Президента дебатувати з ним „перед свідом", це значить на телевізії. На подібні давніші заклики сенатора Голдвотера з Білого Дому дали відповідь, що сам Голдвотер сказав був в січні цього року, що Президент ЗДА не повинен ні з ким публічно дебатувати. Сенатор Голдвотер казав, що демократичний уряд вірить в те, що він „є паном, а не слугою народу". і тому цей уряд діє централізовано. Голдвотер обіцяв, що як стане президентом, то „знову приверне народові волю". Арізонський сенатор обіцяв виборцям: „Ми хочемо віддати уряд цієї країни знов в руки народу". Уряд має бути таким, який розумів би нарід, а не такий, який старається захитати баланс між окремими частинами влади. 21 вересня сенатор Голдвотер відвідав колишнього президента Айзенгавера в Ґиттисбурґу, Па., де разом на тейпрекорді приготовляли телевізійну програму, яку використовуватиме Голдвотер під час виборчої кампанії.

Ніксон закликає до єдности в Республіканській партії

Дітройт. — Колишній віце-президент Ричард М. Ніксон, виступаючи на Стейтовій Республіканській Конвенції, закликав республіканців до голосування на сенатора Голдвотера та до відкладення на бік всяких політичних розходжень. Але він одночасно заявив, що деякі республіканські кандидати можуть кандидувати як незалежні, коли їхня кандидатура як республіканських представників натрапляла б на трудноці з огляду на головного республіканського кандидата Голдвотера. Ніксон признав, що деякі республіканці розходяться з програмою сенатора Голдвотера, але це не може бути причиною того, щоб не голосувати на Голдвотера, бо це більші є розходження з програмою президента Джансона. Сам Ніксон критикував програму демократичного уряду, кажучи, що перевибір Джансона означатиме, що знов чотири роки в Білому Домі займатимуться дрібницями. Республіканська Конвенція стейту Мишиґен схвалила кандидатуру сенатора Голдвотера, хоч губернатор Джордж Ромні відмовився це зробити, боячися втратити незалежних та демократичних виборців, потрібних йому для перевибору. Конвенція прийняла резолюцію проти екстремістів, чого не хотіла була прийняти Крайова Республіканська Конвенція в Сан Франсіско.

В АМЕРИЦІ

● **Промислова продукція** у ЗДА, в серпні 1964-го року дійшла до нового рекорду і становила 133.5 відсотка в порівнянні з пересічною продукцією з 1957-1959 років. В липні вона виносила — 132.7 відсотка.

● **Контрольна Рада Підривної Діяльности** домагає т ь с я, щоб молодеча організація „Аванс" (Едвонс) зареєструвалася як організація комуністичного фронту. Представник Контрольної Ради Роберт Л. Ірвін має докази на те, що „Аванс" підтримував політику Комуністичної партії і був організацією, звідки набирали членів для цієї організації.

● **Німецький генерал** Гассо **фон Мантойфел**, колишній командант славної німецької п'ятої панцерної армії, прибув до Америки, де буде технічним дорадником при накручуванні кольорового фільму, що зватиметься „16-го грудня", який представлятиме битву в Бельгії. Цей фільм має коштувати 7 мільйонів долярів і є оснований на урядових звітах обидвох сторін: німецьких і союзних. Фільм має бути висвітлюваний в грудні 1965-го року.

● **Республіканський кандидат на президента** сенатор Беррі Голдвотер висміває Білий Дім за те, що звідтам не подали докладних відомостей про те, що американські кораблі стріляли до північно-в'єтнамських кораблів, вимовляючися тим, що чекається на летунський лист із звітом про цей новий конфлікт. Голдвотер сказав, що Департамент Оборони має інші засоби комунікації, і не повинен чекати аж на летунський лист.

● **Кандидат на віце-президента від Республіканської партії** конґресмен Віллім Е. Міллер заявив, що президент Джансон „грається з безпекою країни", коли повідомляє цілий світ про те, що ЗДА випродукували нові системи зброї, які можуть нищити ворожі сателіти в космосі. На думку Міллера Джансон не повинен був повідомляти і про те, що ЗДА мають таку радарову систему, яка „бачить по кривій лінії обрії", а не так, як давніше, по простій лінії, якою йде світло.

Новий велетень-джет Б-70 вперше підіймався в повітря

Памдейл, Каліфорнія. — Велетенський джетовий літак Б-70 вперше піднявся в повітря 22 вересня, з аеродрому в Памдейлі, і після 65 хвилин лету приземлився на Едвардській базі повітряних сил у Каліфорнії. Цей літак може розвинути швидкість до 2,000 миль на годину. Плянований конструкторами, як бомбовик, він призначений тепер виключно для дослідних завдань. Під час приземлення стурбовані глядачі побачили довгий вогненний язик за Б-70, гадаючи, що він загорівся. Однак, це не була пожежа, вся конструкція літака забезпечена від вогню та нагрівання, що виникає при леті з велетенською швидкістю. Тому, що гальма були замкнені, чотири пневматичні опони з лівого боку розірвались під час приземлення, що спричинило незначну шкоду. Б-70 це найтяжчий літак, будь-коли і будь-де збудований. Він має 6 надзвичайно потужних джетових моторів, зможе летіти втричі швидше звуку, на висоті до 35,000 стіп. У першому пробному леті Б-70 летів на висоті лише 16,000 стіп. Б-70 призначений на заміну бомбардувальників типу Б-52. Але у зв'язку з розвитком ракетної зброї на його конструювання та випробування було призначено мало фондів, що спричинило затримку в будівництві. Крім Б-70, американське воєнне летунство має в своєму розпорядженні д ж е т о в и й літак А-11, що також розвиває швидкість до 2,000 миль, але він значно меншого розміру.

ЗДА з успіхом випробували наймогутнішу в світі ракету Сатурн І

Кейп Кеннеді, Флорида. — Директор Крайової Аеронавтичної і Космічної Адміністрації д-р Джордж Е. Мюллер повідомив, що н а й н о в і ш и й лет ракети Сатурн І з 19-го вересня „є новим рекордом" в світі. Ракета Сатурн І важить 1,500,000 фунтів, вона піднесла вгору м а н е к е н кабіни 17,200 фунтів ваги і попала в орбіту довкола Землі, подібну до тієї, яку мусітимуть мати ті три астронавти, що полетять до Місяця. Сатурн І — це попередник Сатурна V, який піднесе кабіну з 3-ма астронавтами перед 1970-им роком, які полетять на Місяць. Цілий сателіт важив більше як 18 тонн і був 80 стіп завдовжки. Він кружляв довкола Землі що 88 мінут, його найвища висота виносила 141 одну милю, а найменша — 88 миль. 9 із 29-ох астронавтів, які вишколюються до летів в космічних просторах, б у л и присутні під час вдалої проби з Сатурном І. Це вже сьомий успішний лет Сатурна. Друга частина ракети з успіхом запалилася і кружляла довкола Землі, поки не згоріла разом із манекеном кабіни в космосі, згідно з пляном.

Секретар оборони про нову американську протисателітну зброю

Вашингтон. — Секретар оборони Роберт МекНамара дав вияснення про нову американську зброю, яка може нищити ворожі сателіти і про яку вперше згадав президент Л. Джансон в промові в Сакраменто в Каліфорнії. ЗДА, казав секретар оборони, мають дві зброї проти ворожих сателітів. Одну випродукувала армія за допомогою ракет Ніке-Зевес, які то ракети спочатку були призначені проти далекосяжних ворожих ракет. Другу протисателітну зброю випродуковало летунс т в о, вживаючи ракети Тор, яка мала бути ракетою на середню віддаль. Ці обидві зброї, казав секретар оборони на пресовій конференції, були докладно випробувані, і вони під час пробних летів зближалися так близько до сателітів, що було б певне знищення сателіта, коли б це була дійсність, а не пробний лет. Проби відбувалися на тихоокеанських островах Квиджелейн і Джанстон. На першому острові випробувано Ніке-Зевес, а на другому — вело проби летунство.

За перше півріччя 1964 до Канади прибуло тільки 420 українців

Оттава. — Міністерство громадянства й іміґрації Канади опублікувало статистичний звіт про кількість новоприбулих поселенців у Канді за перше півріччя цього року.

Найбільше до Канади прибуло англійців — 16.763 особи, понад 10.000 італійців, далі йдуть німці, португальці, греки, французи — 1.602 особи, югослави — 1.564 та ін.

Українці в тому списку займають майже останнє місце — їх прибуло на постійне поселення в Канаді лише 420 осіб, майже всі зі Західних країн.

Треба зазначити, що в першій половині минулого, 1963 року, становище було ще прикріше: тоді до Канади іміґрувало тільки 354 особи української національности.

Відділ УНС і українська громада в Сан Франсіско очікують відвідин голов. предсідника УНС

Сан Франсіско, Каліфорнія. — Центральні українські установи мають свої осідки на східньому побережжі Америки, віддаленому на тисячі миль від західнього „Золотого побережжя", отже відвідини провідних діячів цих установ у таких містах, як Сан Франсіско, Лос Анджелес, Сіятел та ін. не належать до буденних подій. Тому ці наші Громади тим більше очікують недалеких відвідин головного предсідника і головного секретаря Українського Народного Союзу п. Йосипа Лисогора і д-ра Ярослава Падоха з нагоди їх участи в Крайовій Конференції Братських Організацій, яка відбудеться в Сіятлі, в днях 27-30 вересня ц. р. Після цієї конференції обидва екзекутивні урядовці УНСоюзу мають свої окремі тури відвідин Відділів УНС та Українських Громад, при чому д-р Падох поїде на північ до Едмонтону в Канаді, а п. Лисогір на південь до Сан Франсіско і Лос Анджелесу. Час і місце їх відвидин в поодиноких громадах вже були проголошені. Окрему програму побуту та зустрічей п. Йосипа Лисогора в Сан Франсіско заплянував місцевий Відділ УНСоюзу з п. Ярославом Блищаком, як секретарем. До Сан Франсіско приїде п. Лисогір в п'ятницю, 2-го жовтня. Того ж дня ввечері, о год. 7-ій, відбудеться засідання Управи Відділу. На суботу заплянований відвідини військової школи мов у недалекому Монтерей, де є відділ української мови та кількох українських викладачів. Того ж дня о год. 5-ій по полудні буде влаштована в залі місцевої української католицької церкви зустріч п. Лисогора з членами УНС та грцомадянством і опісля спільна вечеря. В пляні відвидин є також евентуальні відвідини могили о. Агапія Гончаренка в Гайворді та обміркування можливостей викупу землі і створення пропам'ятного парку, хоч теперішній власник фарми не радо допускає відвідувачів.

Вселенський Собор схвалює Раду Єпископів для проводу Церкви поруч Папи

Рим. — У понеділок 21-го вересня переголосовано на Вселенському Соборі дві статті з-посеред 39-ох статтей, які трактують про одну з центральних проблем Католицької Церкви, а саме — про її керівництво і відповідальність за нього. 2,166 членів Собору потвердили голосуванням, що Христос встановив свою Церкву і післав апостолів з святим Петром у проводі для керування нею, з єпископами, як їх наступниками. 2,012 членів Собору голосували за те, що апостоли були встановлені, „на зразок колегії з святим Петром у проводі", — і тільки 191 голос був „проти". Таким чином прийнято принцип встановлення в Апостольській Столиці перманентного тіла, зложеного з владик, з тим, що Папа залишається зверхником Церкви та що всі постанови і поради тієї колегії єпископів мусять мати згоду Папи. Газети звертають увагу, що архиєпископ Пієтро Паренте, один із найвпливовіших духовників у Святій Курії, висловився також за колегіяльною системою церковного управління, яке проте ні трохи не поменшувало б авторитету Папа. На тому самому засіданні Вселенського Собору кардинал Поль Еміль Лежер з Монтреалю виступив проти архаїчної — за його словами — мови і ноші духовенства, які вимагають більшого пристосування до новітнього часу.

Біля Господнього Гробу в Єрусалимі організують українську молитовну сторожу

Як повідомили з Едмонтону „Українські Вісті" з 10 вересня, український католицький священик у Торонті, о. Юрій Федорів, розпочав робити заходи для обганізування української молитовної сторожі - служби в Єрусалимі біля Гробу Господнього.

„Перед двома роками — інформує о. Федорів — було започатковано заходи для поставлення молитовної сторожі на Господньому Гробі у Святій землі. Треба повних посвяти і жертви молодих, чесних, побожних та ідейних дівчат і хлопців, що схотіли б піти на цю почесну службу.

Щоб підготовитись до сторожі на Господньому Гробі, треба відбути однорічну і піврічну пробу в монастирі, вивчити там молитовне Правило."

Є плян заснувати також молитовну сторожу дівчат у Вифлеємі.

Зацікавленим подаємо адресу: Рев.Дж. Федорів, 4 Беллвуде Аве., Торонто 3, Онт.

У Швеції вибори виграли соціял-демократи

Штокгольм. — Парляментарні вибори з минулої неділі виграли у Швеції соціял-демократи, лідером яких є теперішній прем'єрТаге Ерляндер. У давньому парляменті вони мали на всіх 233 мандати — 114, себто на три мандати менше, як абсолютна більшість. Тому уряд Ерляндера був завжди залежний від випадкової підтримки збоку найменше трьох опозиційних послів. Ерляндер відкинув підтримку збоку комуністів в голосуванні над бюджетом — і об'єднана опозиція провалила його уряд. Тепер він дістав 117 мандатів, себто унезалежнився від потреби будь'якої коаліції. Однак комуністи теж збільшили свій стан посідання, бо замість 5-ох мандатів у давньому парляменті мають тепер 8.

З опозиційних партій програла Консервативна, яка з 39 мандатів злетіла до 28.

Найсильнішою опозиційною партією є ліберали із 40 мандатами та Центрова аграрна партія з 37 мандатами. Соціял-демократи є в Швеції при владі від 1932 року, за винятком кількох місяців у 1936 р. Таґе Ерляндер ішов тепер до виборів під гаслом: „ніколи не було вам ще так добре, як тепер".

Канада зменшує свій платничий дифіцит із закордоном

Оттава. — Міністер скарбу повідомляє, що платничий дефіцит із закордоном в першій половині цього року значно зменшився, і що є надія, що буде поліпшення в цій ділянці і в другій половині цього року. В першій чверті цього року дефіцит становив аж $341 мільйон, а в другій чверті цього року цей платничий недобір зменшився більше як на половину. Причиною цього корисного явища є те, що новий договір в справі податків у ЗДА є кориснііший для Канади. Уряд сподівається, що цьогорічний дефіцит винесе тільки коло $600,-000,000. Сподіваються, що збільшиться канадійський експорт, що причиниться до зменшення платничого дефіциту.

Українські музики з УССР здобули перші місця на міжнародних музичних конкурсах

Варшавський журнал „Наша Культура" повідомив про успіхи трьох українських музик на міжнародних конкурсах: скрипаль Олег Криса одержав першу нагороду в Ґенуї, в Італії, де він був удостоєний чести грати на скрипці Паґаніні; киянин Олексій Михтін здобув перше місце на конкурсі скрипалів у Брюсселі, в Бельгії, м о л о д и й піяніст В і к т о р Є р е с ь к о із Львова зайняв п е р ш е місце на м і ж н а р о д н о м у к о н к у р с і піяністів у Парижі. Очевидно, всі ті талановиті музики з України формально виступали як „совєтські музиканти".

В Шикаго українці вшанували республіканського кандидата на губернатора

Шикаго. — В суботу 19 вересня ц. р. американські українці, члени й прихильники Республіканської партії, влаштували прийняття для кандидата Республіканської партії на губернатора стейту Іллиной, Чарлза Персі. Цей видатний член Республіканської партії був головою Комісії Плятформи на Республіканській конвенції, де, як відомо, прийнято плятформу з згадкою про Україну між поневоленими націями, що їх треба визволити. Чарлз Персі був теж членом Почесного Комітету будови пам'ятника Шевченкові у Вашинґтоні. Прийняття відбулося в Шерменгавзі в Шикаґо. Приявними були також конґресмени Ергард Дервінскі і Елмер Гофман. Головним промовцем був професор Лев Добрянський, заступник голови Відділу Національностей в Крайовому комітеті Жеспублікансь к о ї партії. Тостмайстром був п. Мирон Куропась. Секретарка Українсько - американської Республіканської Асоція ц і ї стейту Іллиной, пані Анна Васильовська, вручила пані Персі українську різьблену касетку, а дир. Петро Пуцило передав від названої організації українців - республіканців іллинойського стейту чек на 1.000 дол. на виборчі цілі. Українські дівчата в народних одягах приймали пана й пані Персі хлібом - сіллю. На бенкеті було 220 осіб, головно із світу українських професіоналістів та інших видатних діячів з Шикаґо й околиці.

В ПІВДЕННОМУ В'ЄТНАМІ ЗНОВУ РОЗПАЛИЛИСЬ БОЇ ПРОТИ КОМУНІСТІВ

МОСКВА ТВЕРДИТЬ, ЩО В ЗАТОЦІ ТОНКІНУ ЗДА ЗАТОПИЛИ ТРИ КОРАБЛІ.

Сайгон. — В Південному В'єтнамі знову розпалились завзяті бої. Південно - в'єтнамські збройні сили, піхота, летунство і морські одиниці, взяли участь у спільній дії проти двох сотень вояків, які переступили кордон з Північного В'єтнаму до Південного. З-посеред кругло 200 комуністичних вояків — вбито 64 і схоплено 13. З другого боку недалеко кордону Камбоджі комуністичні партизани нанесли державному війську Південного В'єтнаму нову важку поразку, вбивши 23-ох вояків, поранивши 41 та здобувши 150 штук різнородної зброї. Якщо виявиться, що згадані вище 2 сотні комуністичного війська належали до реґулярної північно - в'єтнамської армії, то це був би яскравий доказ на ведення Північним В'єтнамом збройної аґресії.

За твердженням офіційної совєтської аґенції ТАСС — американські воєнні кораблі затопили в затоці Тонкіну вночі з минулої п'ятниці на суботу з-посеред п'ятьох острілюваних кораблів — три, які затонули. Ані американські, ані комуністичні джерела не говорять ясно, які це саме були кораблі, що їх острілювали два американські нищильники, та й не подають імен тих нищильників. Президент Джансон на своїй пресовій конференції в минулий понеділок 21 вересня заявив, що він не знає ніяких більше подробиць щодо тієї останньої події в затоці Тонкіну, північній частині Південно - китайського моря, як тільки те, що подав пресі секретар оборони Роберт МекНамара, а саме, що радарні сиґнали виявили приявність якихсь кораблів, які швидко наближувались до американських стежних нищильників. Коли ті чужі кораблі не реаґували на перестережні стріли, віддані з американських нищильників, то ці останні відкрили вогонь по тих чужих кораблях, які негайно зникли. Не відомо, чи ті чужі кораблі швидко віддалились, чи затонули. Американські чинники ані не потверджують, ані не заперечують совєтського твердження щодо затоплення трьох чужих кораблів. Президент Джансон заявив, що „дехто" дораджував йому негайно наказати збомбардування цілого Північного В'єтнаму у відплату за нову комуністичну провокацію в затоці Тонкіну, але він волів підождати, поки з'ясується справа і стане безсумнівно відомо, чиї саме кораблі намагалися наблизитись до американських суден з очевидною ворожою ціллю. Совєтське повідомлення погрожує, що „провокаційні" американські дії в обширі В'єтнаму можуть мати „дуже поважні наслідки".

Пейпінґ закидає Совєтам ведення пропаганди за зразками Ґебельса

Гонґ Конґ. — Комунокитайська пресова аґенція Гіншуа проголосила заяву в справі большевицької антикитайської нагінки, при чому вона закинула московській „Правді", органові совєтської компартії, що „Правда" прийняла методи шефа нацистської пропаганди Ґебельса — брехню й очорнювання. Конкретно, комунокитайська пресова аґенція назвала наклепом недавнє твердження „Правди", що Комуністичний Китай має 500 мільйонів долярів річного прибутку з нелеґального торгу опіюмом та що з тієї суми фінансується протисовєтську пропаганду.

Китайські комуністи пригадують, що сам Совєтський Союз опрокидував подібний закид щодо опіюму, зроблений в 1963 році американцями на терені Об'єднаних Націй і що тепер Совєти виступили на той сам шлях „очорнювання". Майже в тому самому часі комунокитайська делеґація на збіговищі комуністичної молоді в Москві запротестувала проти антикитайських зворотів у мові Хрущова на прийнятті для тих делеґацій на Кремлі. Промову молодого комунокитайського делеґата переривали свистами. На тому комуністичному збіговищі прийшло теж до зудару між китайськими й індійськими комуністами.

Помер східньо-німецький прем'єр Отто Ґротеволь

Берлін. — Один із найбільших комуністичних „промінентів", східньо - німецький прем'єр від 1949 року, Отто Гротеволь, помер в понеділок 21 вересня ц. р. у Східньому Берліні у віці 70 років, не прийшовши до здоров'я після того, як під час комуністичного збіговища осінню 1960 року у Москві дістав мізковий удар. В останніх роках діючим прем'єром Східньої Німеччини був віце - прем'єр Віллі С т о ф, який тепер, мабуть, стане прем'єром. Гротеволь належав разом із покійним східньо - німецьким президентом Вільгельмом Піком і Вальтером Ульбріхтом до трійки найбільш відомих і найбільш зненавиджених німецьких комуністів. Колишній соціял - демократ, друкарський складач з професії, був в 1925-33 рр. послом до німецького райхстаґу, за гітлерівського правління перебував короткий час в кацеті, але потім жив у Гамбурґу і Берліні, займаючись купецтвом. Перейшовши від соціял - демократів до комуністів дістав нагороду за це — призначення на прем'єра штучно створеної Східньої Німеччини. Разом із двома іншими названими комуністами — виконував ролю слухняного слуги Москви.

У СВІТІ

● **В Йоганнесбурґу** у Південно - африканському Союзі засудили на важкі кари вісьмох людей за саботажі і плянування бомбових атент а т і в проти різних державних будинків. Троє осіб, двох білих і одного негра, судять за зруйнування бомбою місцевої поліційної станиці.

● **У Південному В'єтнамі** американські чинники відкликали з своїх становищ двох високих старшин, які були військовими дорадниками при тих південно - в'єтнамських генералах, які перевели невдачний бунт проти влади генерала Нґуєна Хана. Здогадуються, що цим високим старшинам закидається, що вони або не вміли дізнатися заздалегідь про пляни тих в'єтнамських генералів і попередити американське командування, або не зуміли переконати тих генералів, щоб вони не робили авантюри.

● **1.810 греків**, замешкалих від давних ґенерацій в Істанбулі (колишньому Царгороді) дістали були вже офіційне повідомлення від турецьких властей про їх примусове виселення до Греції. В половині минулого тижня припинено виконання того розпорядку „щоб не псувати погідної атмосфери в день вінчання грецького короля". Від дальшого розвитку проблеми Кипру і грецько - турецьких взаємин залежить доля отих близько двох тисяч осіб, які ні в чому не провинились в кипрському конфлікті.

● **У Флоренції в Італії** засуджено на півтори року в'язниці 23-річну американську студентку Варвару Спарк за пачкування і торгівлю наркотиком маріхуана. Розправа тривала три дні.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

Вибори в ЗДА і Британії

Цього року майже в той самий час відбуваються вибори в обох англомовних великодержавах, у Британії 15-го жовтня і в ЗДА 3-го листопада. В обох цих випадках іде змагання між консервативним і ліберальним таборами, при чому в ЗДА стоїть при владі Демократична партія, що її суперники - республіканці закидають соціялістичні тенденції у внутрішній політиці і „м'якість" супроти комунізму, а в Британії — навпаки — при владі стоїть Консервативна партія, загрожена тепер поважно у своїх позиціях соціялістичною Партією Праці.

Між американською Демократичною партією і британською Партією Праці існують деякі паралелі, як також між Республіканською і Консервативною партіями. Правда, підставою існування Партії Праці є робітничі спілки, які дали в 1900 році поштовх до створення Партії Праці, становлять частину партійної системи і формулюють її соціяльно - економічну програму. Цього нема в американській Демократичній партії, яку, проте, звуть „партією народу" з уваги на її уважливість до соціяльних проблем і яку з-правила підтримують американські робітничі централі, дармащо їхнє становище не зобов'язує робітників, що голосують за індивідуальними переконаннями. В Америці переломові соціяльні реформи провела Демократична партія за президентури Ф. Д. Рузвелта в 30-их роках, — у Британії започатковані вже за однопартійних і коаліційних урядів Ліберальної партії соціяльноекономічні реформи поглиблено від часу першого уряду Партії Праці, за прем'єрства Рамзея Мекдоналда, в 1924-му році. Так, як американська Республіканська партія зберегла, ба навіть поширила реформи із Рузвелтового Нового Поділу і Справедливого Поділу, так само й британська Консервативна партія зберегла, наприклад, так звану соціялізовану медицину, як теж знаціоналізовані різні ділянки промислу і комунікації.

При всій розбіжності політичних філософій американських і британських партій — закордонна політика держав формується передусім їх географічним положенням, існуванням таких-то сусідів, потребами народної економіки і т. п. Тому зміна на становищі американських президентів і британських прем'єрів мало впливає на закордонну політику, в якій може змінюватися тон, можуть змінюватися нюанси, але радикальних переломових зворотів не буває. Так само, як трудно розмежувати якоюсь виразною грубою лінією закордонну політику за демократичного державного секретаря Діна Ачесона чи республіканського Джана Ф. Доллеса, так само британські державні секретарі з соціялістичної Партії Праці Артур Гендерсон в 1921-31 роках, чи Ернест Бевін в 1945 році насправді продовжували традиційну закордонну політику своїх ліберальних чи консервативних попередників. Непоступливість антисовєтського становища Ернеста Бевіна особливо дратувала Сталіна і його прибічників, які не могли зрозуміти, як це колишній робітник і профспілковий діяч зважується так рішуче протиставитись вождям „світового пролетаріяту".

Цьогорічні американські вибори виявляють яскравіші лінії поділу, як британські. Цікаво, що демократичний табір в Америці перестерігає проти ризиковности „експериментів" у випадку вибору Голдвотера так само, як британські консервативні, згадуючи лідера соціялістів Гаролда Вілсона. В Америці більші шанси має теперішній демократичний президент, в Британії — соціялістична опозиція. Совєтська пропаганда страшенно лає сенатора Беррі Ґолдвотера, — у відношенні до прем'єра Алека Даґлеса Гюма Кремль обережніший, бо не може ображати існуючого уряду Британії.

Московський Форум Молоді

16-го вересня у Москві розпочався черговий „Всесвітній форум молоді". Правда, назва „всесвітній" далеко не відповідає дійсності: від участи в комуністичному форумі відмовилися Всесвітня Асамблея Молоді, Міжнародний Союз Молодих Соціялістів, так багато молодечих організацій вільного світу, що їх тут годі й перелічити. Та все таки на той форум прибуло 2 000 осіб з країн совєтського бльоку, комуністичного Китаю й інших азійських країн, з деяких держав Західньої Европи і Латинської Америки; прибули й американські комунізанти. „Серед учасників форуму є, — повідомила „Правда" з 15-го вересня, — не тільки післанці закордонних комсомольських організацій, а й соціялісти, і молоді католики, і представники інших політичних напрямків". Хоч вони в абсолютній меншості на скликаному компартією СССР форумі, все таки їхня присутність є немов осторогою, що не ввесь світ молоді поділяє погляди ініціяторів тих зборів. Присутність інакомишлячої молоді з-за кордону, розкол між комсомольськими організаціями СССР і Китаю — позитивні риси цього міжнародного збору. Леше 2 000 учасників — це свідчення занепаду комуністичних впливів на молодь світу.

Головне завдання форуму: підсилення „боротьби за національну незалежність колоніяльних народів, за мир і проґрес", очевидно, в комуністично - московському розумінні. Але й тут, зокрема для делеґації з Української ССР, буде цікаво послухати промов іншонаціональної молоді, що саме вона розуміє під національною незазалежністю — буде нагода порівняти ті вимоги із реальним становищем України, як колонії Москви. Тому, що західній світ нестримно позбувається решок колоній, з власної волі, керуючись законаме історичного розвитку націй, — московський форум молоді має в цій ділянці дуже обмежене місце дії. Не дивно, що ініціятори вхопилися за Південно - Африканську Республіку і, втручаючись у внутчись законами історичного розвитку націй, міжнародного суду над президентом Фервудом.

Попередні фестивалі та форуми інтернаціональної молоді в Москві відбувалися за наперед опрацьованим пляном. І цього року генеральний секретар ЦК комсомолу СССР С. Павлов сподівався, що форум піде по рейках, прокладених наперед у всіх питаннях. Але — „все йде, все минає"... Ще перед початком виявилося, що по наперед прокладених рейках не бажають іти комсомольська організація червоного Китаю та співзвучні з нею делеґації деяких азійських країн. Спочатку китайці взагалі хотіли збойкотувати Московський Форум, однак прибули за день перед відкриттям. У суботу 19-го вересня, на прийнятті, влаштованому для делеґатів форуму в Кремлі. Хрущов обіцяв дати зброю „кожному народові, що бореться проти пригнічення", і кілька разів натякнув, що комуністичний Китай не йде „по лінії", отож шкодить комуністичному „визвольному рухові". У неділю 20-го вересня китайська комсомольська делеґація гостро виступила на форумі проти Хрущова та проти комунізантів - молодиків з Індії. Зав'язалася суперечка, якої ще, мабуть, ніколи не чули представники комсомолу України та інших поневолених в СССР країн. Крик, шум, свист, тупотіння... „Китайські товариші", очолені Лінґ Кенґом, обвинувачували Хрущова, компартію СССР, а також уряд Індії, яка нібита напала на китайську територію; частина учасників форуму намагалася зглушити китайців... Всесвітній Форум Молоді у Москві вже обернувся на політичний базар, який не обіцяє великого прибутку забріханій московській імперії.

МІЖ КАПІТОЛЕМ І БІЛИМ ДОМОМ...

РАПОРТ У СИНІЙ КНИЗІ

Після вбивства президента Кеннеді, коли громадська думка хвилювалася підозріннями і здогадами про джерело злочину, новий Президент призначив Комісію для складення рапорту про вбивство президента Кеннеді. На чоло її поставив головного суддю Найвищого Суду, а членами іменував сенаторів, конґресменів і інших громадян, до яких народ мусів би мати довір'я. А довір'я було особливо важливе в тій атмосфері підозрінь.

Комісія одержала книгу, завтовшки майже на два цалі, в гарній синій обкладинці із золотим президентським гербом нагорі. Але всередині були тільки білі, порожні листи. Їх мала заповнити Комісія своїм звітом.

Дев'ять довгих місяців проминуло від часу, коли іменовано Комісію, дев'ять місяців праці в умовинах найбільшої державної таємниці, під строгою охороною служби безпеки. Усі відомості, висліди досліджень, підозріння й здогади йшли туди, в ті секретні кімнати, під секційний ніж достойних мужів довір'я. Створено було всі зовнішні дані на те, щоб рапорт комісії був дійсно спертий на об'єктивних фактах і обставинах, звітував про правду, якої домагалася громадська думка.

Але ця громадська думка була зразу дещо стурбована. Вона відчула, що Державний Департамент заінтересований у висліді досліджень комісії і не хоче, щоб її рапорт утруднював угодовецьку політику ЗДА супроти Совєтського Союзу. Скоро стало загальним переконанням у цій країні, що Президентська Комісія не дошукається причинового зв'язку між убивством Кеннеді і Кремлем. Сказано про членів Комісії, що вони „глибоко свідомі історичного значення та міжнародного впливу, який матимуть їхні висновки".

Але чи ця свідомість історичного й міжнародно - політичного значення не є свого роду упередженням, якого не повинно бути там, де шукають об'єктивної правди і справедливости? Десь вчувалося неначе конфлікт між улюбленою фразою про те, що „громадянство має право знати правду", і політичним інтересом уряду. І запанувало переконання, що в тому конфлікті мусить виграти політичний опортунізм. Тож хоч праці Комісії були окутані густим серпанком таємниці, не було сумніву, який буде її рапорт Президентові.

Ось цей рапорт готовий: 700 сторінок фактів, доказових матеріялів, документів...

І ось між цими документами буде один, який, власне, висловлює оті побоювання громадської думки і ставить перед очі факти, які дозволяють бачити убивство Кеннеді в іншому світлі.

Це буде лист конґресмена Пілiона, республіканця з Ню Йорку. Він послав його до Комісії з проханням влучити в офіційний матеріял. Для майбутнього дослідника, а може й для сучасного читача, лист цей буде щонайменше давати підставу до роздумування, а може й для своїх висновків.

Нюйоркський конґресмен наперед стверджує, що, хоч праця Комісії таємна, вже тепер доволі вісток дісталося на світ про її висновки, між іншим, що Освалд убив президента Кеннеді з власного почину, без спонуки іззовні; що цей вчинок був тільки вислідом його психічного недомагання, хворого ума; що Освалдові марксистсько - ленінські переконання, зв'язки з комуністами, вишкіл в СССР і т. п. не мали причинового зв'язку з його вчинком. Такі висновки, каже конґресмен, були б невірні й неповні. Іґнорувати рішальний вплив комуністичної ідеології, комуністичних аґентів і зв'язків на Освалдів вчинок „було б великим обманом американського народу і світової опінії".

Лист конґресмена говорить про те, яку широку акцію повела совєтська і взагалі комуністична пропаґанда, щоб „вибілити" Москву у справі вбивства Кеннеді і щоб кинути підозріння в різні інші напрямки, притемнивши в такий спосіб цілу справу. Далі лист подає факти з життя Освалда, які говорять дуже багато і дозволяють підозрівати ще більше.

Освалд, як тільки вийшов з війська, з славного корпусу морської піхоти, поїхав у Москву, де вирікся своєї батьківщини і просив про совєтське громадянство. Він негайно увійшов у зв'язки з совєтською секретною поліцією, НКВД, а тепер КҐБ. Заходом цієї поліції Освалд дістав добру працю в Мінську у фабриці, хоч не був кваліфікованим робітником.

Під Мінськом КҐБ має свою школу, в якій підготовляє терористів, саботажників та атентатників. Правда, немає прямих доказів на те, що Освалд учився в тій „шляхетній" школі, але такий висновок сам напрошується. Зате є докази, що Освалд, як добрий стрілець, мав дозвіл щоденно вправляти в стрілянні, хоч чужинцям у Совєтському Союзі не вільно мати зброю.

Потім Освалд одружився із своєю Мариною, комсомолкою. І так якось трапилось, що вона є племінницею полковника КҐБ.

Відомо, як трудно виїхати з Совєтського Союзу громадянці, яка вийшла заміж за чужинця, а ще до того — американця. Але, на диво, такі трудноці не існували для Освалдів: все пішло зовсім легко, навіть знав він місяць наперед, що дозвіл для обох прийде.

Знову ж напрошуються висновки... Для конґресмена з Ню Йорку вони такі, що обоє Освалди були вислані на Захід як аґенти, щоб виконати специфічні завдання.

Далі конґресмен переповідає в своїм листі відомі вже події з життя Освалда після його повороту в цю країну, його захоплення комунізмом, прокастрівську пропаґанду, поїздки до Мехіко і т. д. Наводить подібності в методах убивства Троцького й Кеннеді, пригадує, що ці факти переконали були Комісію в справі антиамериканських дій при Палаті Репрезентантів, яка твердила в своєму звіті за 1963 рік, що Освалд, вбиваючи президента Кеннеді, діяв під прямим впливом комуністичних аґентів.

Конґресмен з Ню Йорку також в цьому переконаний. Він пропонує Президентській Комісії взяти на увагу його висновки, сперті на фактах і логічних умовиводах: що Освалд виконав свій злочин із зрозумінням і премедитацією; що вбивство Президента Кеннеді було одним із заплянованих *політичних атентатів*; що Освалд діяв під впливом комуністичної ідеології, тренінґу і зв'язків; що Освалд діяв з метою допомогти комуністичним змовникам знищити ЗДА; що хоч немає прямого доказу, що совєтська поліція — КҐБ — або інша комуністична аґенція допомогала Освалдові в його атентаті, недостача прямих доказів не виключає розумового висновку, що КҐБ індоктринував і вишколив Лі Освалда на професійного спеца, щоб використати його як вбивника чи терориста...

Трагічна смерть президента Кеннеді була б даремною, — закінчує свій лист конґремен, — якщо в зв'язку з цією смертю американський нарід та його уряд не довідаються, яку „зловісну, універсальну й безпосередню небезпеку несе з собою комуністичний апарат".

Автор листа не має щодо цього сумніву. Він стверджує, що Комісія не може видати безстороннього осуду, бо вона є політичним тілом. Дуже правдоподібно, що досліджування і висновки комісії підуть під знаком узгіднення з політикою Державного Департаменту.

Так певно й буде. Конґресмен добре знає, що правда та справедливість — релятивні поняття в політиці наших часів: вони підпорядковані політичному опортунізмові й доцільності. Але чи може великий і гордий нарід не домагатись, щоб навіть політика підкорилась правді і справедливості, коли йдеться про вбивство його Президента.

(юст)

ХРУЩОВ ПЕРЕД БРАМАМИ

Мюнхен. — Слова „Ганнібал перед брамами" наганяли страху мешканцям Риму, коли геніяльний стратег Картаґіни прийшов з військом несподівано в Італію з Еспанії через Альпи і завдав страшної поразки римським леґіонам. Це була Друга Пунійська війна, що тривала від 218 до 202 рр. перед нашою ерою.

Новітній, комуністично-російський „Ганнібал" стукає до „брам" Західньої Німеччини в мирний час, збираючись відвідати Німецьку Федеративну республіку з невеликою дружиною, як гість боннського уряду. Про цю подорож Хрущова до Західньої Німеччини договорився з прем'єром Ергардом зять першого секретаря КПСС — Аджубей.

Чого сподіваються в Німеччині від „дорогого гостя" — Хрущова? Настрій в рішальних політичних колах і в величезній більшості преси можна означити словами: приглушений оптимізм. Коли одна мюнхенська газета, що близько стоїть до колишнього міністра війни Штравса, написала, що від приїзду Хрущова буде для Німеччини більше шкоди, ніж користи, то на неї накинулися з усіх боків за таку „відвагу". Це показує наявно, що в Німеччині таки поширений оптимізм у зв'язку з заповідженим приїздом Хрущова.

Оптимізму додають також деякі кроки уряду „другої Німеччини" в східньому Верліні: Ульбріхт зволив повипускати на волю деяку кількість політичних в'язнів, уряд Ульбріхта веде переговори з урядом Західньої Німеччини про полегші для проїзду громадян „обох Німеччин" зі сходу на захід і навпаки при відвідинах рідних і т. д. Словом, „вірний раб і підніжок" московського трону хоче, на кивок з Кремлю, показати „людяність" комуністичного режиму.

Ці тактичні ходи Хрущова-Ульбріхта провідники політики в Бонні належно оцінюють. Вони знають, що Хрущов своїми відвідинами хоче здобути не тільки моральний капітал, але, в першу черґу, думає про зовсім реальний капітал, що має вираз у твердій валюті та в технічній допомозі.

Слід зазначити, що від приїзду Хрущова сподіваються великих вигід у першу чергу промисловці Західньої Німеччини, яких чарує перспектива торгівлі із совєтською імперією. Ці кола натискають на боннський уряд, щоб ґарантував довготермінові позички Москві з Західньої Німеччини, як це зроблено вже в Лондоні. І можна думати, що Хрущов вернеться до Москви не з порожніми кишенями.

Звичайно, у Бонні будуть розмови з Хрущовим про Берлін і про республіку Ульбріхта. Тепер німцям легше вести переговори з Хрущовим на ці теми, бо китайський диктатор Мао все більше докоряє Москві за її імперіялізм і домагається, щоб Хрущов захоплені совєтами землі інших країн віддав законним, хоч і „капіталістичним", власникам. В цій ситуації можна сподіватися, що Мао всадить „ніж у спину" Хрущову під час його переговорів у Західній Німеччині.

Якщо оцінка приїзду Хрущова до Західньої Німеччини в керівних колах має тверезий, діловий характер, то інакше ця справа виглядає в очах звичайного громадянина. Тут, мабуть, діє комуністична шептана пропаґанда про „добрягу дядька Нікіту", який скасував культ Сталіна і стоїть горою за мир та дружбу між народами. Під впливом цієї пропаґанди забувають люди все, що чули і знали про давні й недавні діла „добряги Нікіти". Навіть недавній замах на члена німецького посольства в Загорську під Москвою, в церкві, вчинений совєтськими органами безпеки, пробують пояснювати „непорозумінням"...

Двоїстість „мирної місії" Хрущова в Німеччині виразно показує карикатура в мюнхенській „Південно-Німецькій Газеті": Ергард оглядає кишені Хрущова при в'їзді до Німеччини. Хрущов весело усміхається, знявши кашкет, у якому лежить невеликий револьвер.

П. А.

НА ТЕМИ ДНЯ

Музика в українознавстві

Поняття українознавства у широкому розумінні цього слова не обмежується вивченням нашої мови й літератури, — воно обіймає також плекання та збереження нашої релігії, звичаїв, одягу, танків, нашої чудової пісні й музики. Недаром наш пророк Шевченко першу збірку своїх поезій назвав „Кобзарем", пригадуючи один з історичних українських музичних інструментів, віщим вухом провіщаючи, що „наша пісня, наша дума не вмре, не загине".

Під таким кутом зору кожна школа мистецького танку, школа малярства чи музична студія, якщо її провід спочиває в українських руках це — рідна школа, школа українознавства.

Не є моєю метою розглядати всі аспекти українознавства, бо про них тепер багато пишеться і говориться. Мені на серці лежить доля нашого музичного шкільництва.

Чи відомо батькам нашої молоді, що число учнів у наших музичних школах (Український Музичний Інститут) постійно спадає? Що десятки й сотки нашої талановитої молоді віддають їхні батьки-українці в руки менше кваліфікованих, але краще розреклямованих учителів - чужинців? Чи відомо, що у найближчому сусідстві з Ню Йорком 80% української молоді вписується на науку до вчителів різних національних походжень, а українські школи стоять пусткою?

А чейже батькам нашої молоді повинно залежати на тому, щоб їх діти, які увесь час шкільної науки чують чужу мову, могли під час лекції музики говорити із своєю учителькою чи вчителем по-українськи. Чейже вони повинні зрозуміти, що вчитель-чужинець не знає й не може навчити їх дитину української народної музики, впоїти в неї любови і пошани до тієї перлини української культури. Бож українська вчителька чи вчитель мають обов'язок супроти свого народу розвивати здібності та підносити рівень знання своїх учнів, керувати їх музичним вихованням. Ця учителька чи учитель беруть участь в національних святах і імпрезах, вкладають багато труду і часу, щоб прилюдні виступи нашої молоді ставали щораз кращими і приносили славу українській музиці. Українська вчителька і вчитель поширюють серед своїх учнів нашу музичну літературу і в такий спосіб сприяють творчості наших композиторів.

Деякі батьки, необізнані з вимогами музичного виховання, слухають чужинецьких учителів, які захвалюють свої методи, а ганять українських вчителів. Але якщо навіть дитина така заавансована, що потребує висококваліфікованої вчительської сили, то чи не можна віддати її в руки досвідчених українських професорів у недалекому Ню Йорку? Правда, є в Ню Йорку високі музичні школи, які випускають своїх учнів із званням учителів або підготовляють їх на віртуозів, але у цих школах студіюють тільки вибранці - українці, число яких дуже мале.

Кінчу закликом до батьків: вписуйте своїх дітей до українських музичних шкіл.

Д-р Віктор Пацлавський

Володимир Кедровський

ОБРИСИ МИНУЛОГО

(13)

Ці слова розпалювали в наших молодих душах бажання працювати для свого народу.

А ось як Микола Чернявський говорить про тих, що пішли прислужуватися чужинцям, гнобителям українського народу. Оті ренеґати, каже автор:

Вони танцюють на ножах...
Вони повинні танцювати,
Щоб стан їм любий затримати,
Але в серцях їх лютий жах.

Нікчемна помилка — і в тіло
Уп'ється враз холодна сталь.
Та танцюристів тих не жаль,
Бо танки ті — їх власне діло.
Ось відколовся з них один...
Ось другий скрикнув, сполотнівши,
А третій, ніби занімівши,
Спинивсь на декілька хвилин...

І знов танцює... І надія,
Що, може, витанцює він
Собі і владу, й вищий чин,
Схолоде серце знову гріє.

Танцюйте, поки вдаре час,
І враз поглине вас безодня...
Се може статися й сьогодня,
Але не жаль, не шкода вас!

В часи тяжкої політичної реакції, коли здавалося, що чорна ніч назавжди огорнула українську землю, Микола Хведорович писав:

Нависла ніч, стоїть понура,
Темніш сліпця, німіш од мура,
Без віри в небі, без роси,
І тільки чуть — як виють пси...

Нависла смерть понад містами,
Завмерло все. Немов очами
Тремтячі жертви прикував
До місця велетень-удав.

А гей, хто смілу душу має!
Гукни, озвись, бо загибає
У людях віра в кращий час,
В ясний той день, що йде до нас!

Гукни! Бо пітьма стоголова
Боїться сміливого слова,
А нам ти віри надаси...
Але не чуть. Лиш виють пси...

Ще й сьогодні на наших землях „виють пси". Виють і скавулять вони й поза межами України, де лише вчують українську ідею, слово правди про поневолений український народ, де лише побачать якийсь прояв праці над визволенням того народу. Виють пси...

Не бачачи просвітку для рідного народу, Микола Чернявський іноді впадав у розпуку. Ось у такому стані розпуки він писав:

...Отак у далечі прийдешнього туманній
Мені ще мріявся щасливим рідний край.
А роки йдуть, і все не рідшають тумани...
І чую, не діждусь, щоб щезнули вони,
І вже нема в душі олживої омани,
І не присняться їй рожево-срібні сни.

Малюючи в своїх творах драматичні або ідеалістичні картини, буденне життя, чар і красу природи, Микола Чернявський завжди уникав вигуків, стогонів, плачу та патосу. Його поезії надовго залишаються в пам'яті, захоплюючи читача своєю красою.

Тихо на небі сплива
Місяць серпом золотим.
Хай над тобою літає
Щастя вві сні молодім!
Тихо вітрець повіває,
Тихо тополі шумлять, —
Спи без журби, золотая:
Стражники в небі не сплять!
Тихо музика вічная
В теплім повітрі дзвенить, —
Хай же до тебе із раю
Спів у весні долетить!
(„З пісень кохання III")

Оцим прекрасним віршем хочу закінчити спогади про мого вчителя, Миколу Хведоровича Чернявського.

ІВАН МИТРОФАНОВИЧ ЛУЦЕНКО

1906-ий рік. Вулиці Херсону заповнені людьми, що зустрічають світанок свободи. Під натиском народів цар Микола підписав маніфест, в якому проголошено свободу слова. І заговорили вільними устами кращі сини народів про нужди й потреби населення імперії. Масові віча відбуваються скрізь і проходять з ентузіязмом. Люди всмоктують у себе кожне слово промовців, сподіваючись дізнатися, як упорядкується життя працюючих мас.

Отже і в нас у губерніяльному місті відбувається величезне віче в авдиторії Народного Дому. Величезна заля так переповнена людьми, що, як кажуть, немає куди яблуку впасти. Невелика група нас, молодих „революціонерів", проштовхалися на балькон. Прислухаємося й придивляємося. Зі сцени говорить чоловік з русявою борідкою, в сурдуті, застібнутому на всі ґудзики. Промовляє без патосу, по-професорськи, пояснюючи програми різних політичних партій. Нас, молодих українців, захоплює передусім те, що говорить він чистою українською мовою.

Українська мова з уст політичного промовця поривас нас. Це ж отут перед більше ніж тисячкою людей оці слова промовця є наочним доказом того, що наша мова вповні дозріла і надається навіть для досить складних пояснень програм різних партій. Це мова не лише кухарок і мужиків, а мова всього народу, що складається з різних верств. І промовець, лікар з Одеси, навіть своїм зовнішнім виглядом ніби хоче підкреслити, що він говорить мовою не „мужичою", але мовою, якою найбільш рафінований інтеліґент може висловити всі свої почуття, всі свої думки.

Іван Митрофанович Луценко належав до тих нечисленних українців, які вважали, що українська інтеліґенція замало працює на політичній ниві, а всю свою увагу присвячує культурній та науковій праці. На його думку праця на національно - політичному ґрунті не менше корисна для поневоленого народу, ніж праця культурна.

Своїми переконаннями Луценко наближався до російської Партії Народної Свободи, ширше відомої як Конституційно-Демократична Партія. На його думку, ця партія мала тоді в Росії найліпший ґрунт для реальної праці та впливу. При нормальному парляментарному устрою вона мала б, властиво, провід у своїх руках в політично-економічному житті, бо складалася з найбільше освічених та видатних учених і політиків-лібералів.

СТЕЖКАМИ МОЛОДОСТИ...

(Доповідь - спогад мгр. Дори Біленької - Рак під час ювілейного з'їзду „Василіянок" на Союзівці 12-го вересня 1964)

Дорогі мої Товаришки,
знайомі й незнайомі,
молодші і старші!

Дозвольте і мені додати ще дещо до того, що вже досі написано з нагоди нашого з'їзду.

Всі певно читали ті гарні статті, писані глибоко від серця і вміло. Не легко з авторками конкурувати і здавалося б, небагато можна й додати. Але — кожна, і то кожна з нас — може внести ще щось свого, чисто суб'єктивного, щось, що тільки вона сприйняла, відчула і на свій спосіб пережила на протязі восьми гімназійних літ.

Наша кляса, — що нараховувала понад 50 учениць, закінчилася матурою в 1928 році, отже починали ми в Академічному Домі, а кінчали вже на Длуґоша. Але це тільки для хронологічного порядку, бо не про цю якраз клясу йдеться. Хотілося б схопити деякі моменти, спільні нам всім, без огляду на річник, — не у формі доповіді, а так „власними словами" кинути Вам в'язанку ретроспективних вражінь і рефлексій, щоб покласти кладку через ту прірву часу, яка ділить нас від наших шкільних літ і помандрувати назад тими стежками, куди ходила наша молодість.

Тому дозвольте наказати часові, щоб затримався і дозвольте повести себе дорогою спогадів у минуле.

Наче помахом чародійної палички вичаруймо свою молодість, побіжім цитаделею або Мохнацького під гору — на Супінського — подивитися до Академічного Дому.

Пам'ятаєте велику площу перед школою, стару грушку на горбі — всю в квітті весною — вправи пластунок в шоломиках під проводом курінної — конечно одної з Гаврищаківних — і руханкові вправи, що їх провадила проф. Суховерська, яка старалася виробити в нас спортову поставу.

В клясах гамір, який стихав нагло, коли відчинив двері вчитель, тоді ставало тихо, — так тихо, що чутливе вухо вичуло б стукіт сердець в іспитову пору, як показався нотес на катедрі.

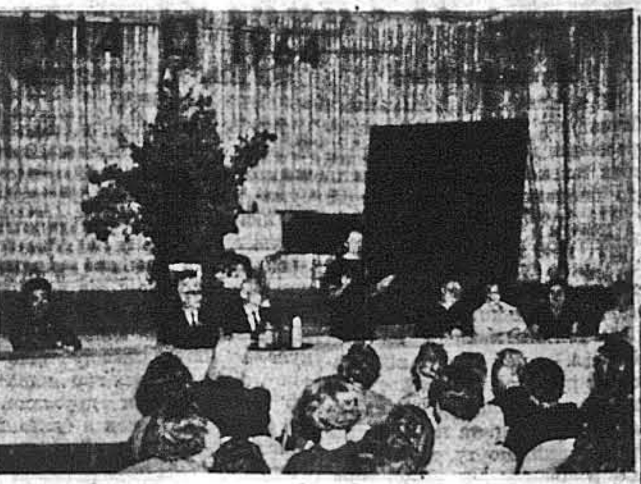
В авдиторії школи проби хору з проф. Прокоповичем, що вичаровував такі солістки як Ласовську, підготовки до концертів, вистав. Неодна з нас ставила перші кроки на сцені, пробувала драматичних здібностей.

Скільки амбіції і поривів, тремтінь і „трем"зв'язаних з тою маленькою сценкою.

Хто не пам'ятає — хто на кого чекав на цитаделі, забирав книжки і проводив додому.. Ще до сьогодні про те шепочуть каштани на цитаделі.

Не доїздили до нашої школи ні трамваї, ні підземки, ніхто автом не відвозив дітей, — хоча були дівчатка, що їх служниця відпроваджувала і несла книжки. Ми звикли бігати львівськими вулицями.

Пам'ятаєте, як ми себе взаємно відпроваджували, перше до одного рогу, потім до другого, потім вступали купити „Данусю", а часто дорога до дому вела чомусь аж по Льва Сапіги — попід Академічну Гімназію. Академічний Дім був лише тимчасовим приміщенням для Гімназії, доки вибудовано нову, модерну школу на Длуґоша.

Президія З'зду кол. учениць і професорів Гімназії СС. Василіянок і частина учасниць З'зду під час виголошування доповіді мгр. Дорою Біленькою - Рак.

Залишилими тоді старі лавки, на яких наші романтичні зітхання зафіксовані перехрещеними ініціялами. На мурах того великого дому на горбі затримався на завжди гамір соток дівчат.

Новий будинок видався нам зразу сіравий. Простору було мало — в сусіднім великім монастирськім городі проходжувалися тихою ходою монахині, шепчучи молитви. Бувало для виладування нашої енергії тікали ми з години і бігли на волю на стрийський цвинтар.

Але кляси були ясні — великі. — Поволі мури нової школи сповнялися гамором і сміхом дівчат, оживали.

Пам'ятаєте коридори нової школи — ті нас відразу захопили — широкі, довгі і хозькі — як добре було на них танцювати або переїхатися на закаблуках з одного кінця в другий.

Шкільні коридори призначені для гамірних перерв — зате якже тихо - тихесенько на них було, коли бувало, запізнившися і хвилинку постоявши під дверима, щоб заспокоїти биття серця, ми крадькома вбігали в клясу.

Був на партеровім коридорі один — такий контрастовий закуток — там серед зелені, і квітів стояла Мадонна, яка терпеливо вислухувала гарячі благання і не раз подала помічну руку стурбованим дівчатам — рятуючи чудом від „двійки". —

Гімназія Сестер Василіянок — славна на цілу Галичину— гордощі всього жіноцтва. Домінуючим чинником в школі, в науці і в нашім житті були очевидно монахині. Ті жінки, що хоч відділили себе від світу чорним монашим одягом, — однак не замкнулися в мурах для себе, вкладаючи свою працю і свою душу у виховання українських дівчат. Тепер — з перспективи літ можна вповні оцінити вартість їх праці. —

Без самореклями, без розголосу, без винагороди — так могли працювати тільки монахині. — На їх самозапереченні розцвітала наша школа.

Можна б перевести таку модну тепер аналізу з фройдівсько - адлерівського чи снобівського становища, аналізу впливу монахинь-учительок на дівчат, їх психіку, їх духовий розвій, і відворотно вплив доростаючих дівчат на монахині. Була б це добра тема до докторської тези, але ми взяли ясно рожеві скуляри, і тому всякі критичні огляди залишимо на боці. Одне певне, що не раз ми собі взаємно вилили вали „на нерви" і не легку годину мали наші монахині, коли наша молодеча буйність переливалася понад вінця.

Відсвіжливо ділили серед тої жіночої маси професори — трохи більше ми боялися деяких, декотрим залюбки докучали, надуживаючи їх терпеливість.

Багата - багато літ минуло, але коли примкнувши очі мандруєш думками в минулі літа — тоді, як на фільмовій стяжці оживають давно не бачені постаті професорів, що нас добре навчали, обличчя товаришок, приятельок від серця. — Пригадуються забуті імена, забуті події.

Годі все тут вичисляти.

Чи пам'ятаєте виплекану бороду — довгу - довгу, добродушного вчителя, що старався захопити нас красою гелленської культури, тоді, як нам в голові крутилися мелодії найновіших „шляґерів"?

На годинах деяких професорів чомусь найліпше було кореспондувати. Маленькі листочки передавано з лавки до лавки — на інших годинах ми дуже голодніли і починався обмін „канапками" — завжди чужа була смачніша — або зачитувалися якимсь романом і півпритомно зривалися до відповіді. — Здавалося нам, що ніхто не бачить, що діється в клясі, але поправді, як часто деякі вибачливі вчителі примикали очі, або — так самі вглиблювалися в свій виклад, що й забували за присутніх.

Вчительки - монахині, сильно впливали на молодих дівчат вже самою своєю появою і поведінкою. А були між ними різні типи — спокійні і лагідні, (хто не пам'ятає матір Софронію?), пестливі і ніжні, розумні й опановані. Лише виїмково траплялася сильна, енергічна індивідуальність, якої навіть монаший стрій не міг пригасити.

Як — бувало — дався чути її хід на коридорі, з побрязком в'язки ключів, завішених при поясі, затихали всі кляси і лише чекали, в якій клясі появиться висока постать — і „панночки, а то що . . .

Мати Северина — так — Мати Северина правила школою, вчителями і нами. Розумна — поступова жінка, — хотіла нас бачити розумними, приготованими до життя, але добре вихованими молодими панями. Заохочувала добрим словом, але й сильно ганьбила, як треба було.

Від вчительок - монахинь переймили ми свідомо чи півсвідомо навіть дуже бунтівничі і опозиційні вдачі з нами, але багато твердих етичних засад, які лишилися нам на все життя, дарма, що призабули джерело їх походження.

Навчання переплiталося розвагою, здобуті працею добрі ноти давали вдоволення. Рівень науки був високий завдяки добрим вчителям і ті, що вийшли з гімназії, мали добре і всестороннє образування, яке їм пізніше придалося у вихованні власних дітей чи у громадській праці. Ті, що йшли на дальші студії, мали солідну підставу і заправу. Великий відсоток дівчат продовжував дальші студії в університетах у різних ділянках, і добивався становищ, хоч в тодішній політичній ситуації не легко було дістатися на деякі студії, а ще тяжче дістати посаду.

Далека дорога від Супінського і Длуґоша на Союзівку в американських горах. Що спонукало нас з'їхатися тут з рідних сторін?

Стільки літ ділить нас від спільної шкільної лавки — багато з нас не зустрічалися кілька десятків літ і призабули себе. Але, якийсь один рух, один успіх — відсвіжує пам'ять. Ми знову давні товаришки. Те, що нас злучило тоді, того не потрапили затерти ні довгі мандрівки, ні особисті переживання.

Різно нам складалося в житті, одним доля стелилася щастям, другим сльози і біль були частішим гостем.

Малою була б ця заля, коли б усі могли прийти на заклик організаторів цього з'їзду. — Бракує тих, що залишилися за семи морями і за семи горами. — По засланнях і по в'язницях.

Бракує тих, що заскоро відійшли від нас — чи пам'ятаєте золотокосу Марушку Максимович і багато інших — і за ними тужимо . . .

Глибокий сантимент до нашої школи і до нашого Львова, з яким ця школа так тісно зв'язана, до професорів і товаришок, покликав нас сюди. На почеснім місці хотілося б бачити тих наших незабутніх сестер - Василіянок, для деяких, ми за стародавньою символікою, — залишили вільні місця.

Ми ж самі забудьмо на тих два дні наші щоденні справи і клопоти, залишім свої титули, амбіції; не рахуймо другим зморщок ані надміру фунтів — відкиньмо ввесь психічний баляст, яким нас обтяжили роки.

Спробуймо провести ці два дні інтимно, щиро, вичаруймо наш сміх і радість і будемо знову молодими, як колись у Львові . . .

До відкриття Балетної Школи в Ню Йорку

Неабиякою сенсацією для постійних бувальців Львівського Оперного Театру в 1942 році була поява в Балетному Дивертисменті молодої солістки, київської балерини, Олі Ковальчук, в менуеті Бетговена. Новоприбула солістка причарувала глядачів своїм виступом. Грімкими, невмовкаючими оплесками вітали львовяни надхнений танок вродливої дівчини, що в свій львівський дебют вклала стільки ж чару, вдумливости та природженої грації, кілько високоякісного технічного вміння.

В кулюарах театру швидко розійшлася вістка, що нова солістка, це одна з перших випускниць київської хореографічної школи, організованої перед кількома роками, з кляси відомої Васіної.

Після бравурного дебюту на львівській сцені послідувала черга сольових виступів балерини в Пер Гінті, Копелії, Аїді, Циганському коханні, Дон Кіхоті, Літаючій миші, Циганському бароні і т.п.

Львівський балет з участю знаменитої Переяславець і поповнений О. Ковальчук став оправданою гордістю українців Львова, що ще так недавно і мріяти не могли про свій міський театр в репрезентативному будинку, а в ньому, про виступи балету зі солістами, що могли стати прикрасою кращих европейських сцен...

Та були це прокляті роки, 1942-1944. В той час українські землі на цілому своєму просторі стали тереном зудару двох ворожих нам потуг, московського та брунатно-нацистського окупантів. У воєнній хуртовині гинули непоправно масами наші люди, гинули їхі надбання, знищувалися й культурні цінності.

1944 року Львівський Оперний Театр під керівництвом В. Блавацького перестав існувати, а з тим припинилася творча кар'єра Олі Ковальчук. Сцену, оплески, китиці квітів, зростаючу славу, замінили артистці тернистий шлях скитальських мандрів, дальше, важка недуга та безвиглядний побут в Арґентині.

Перед кількома днями на сторінках „Свободи" ми прочитали оголошення про відкриття балетної школи під керівництвом Олі Ковальчук-Івасівки.

Педагогічній праці в балетному мистецтві присвятилася Ковальчук-Івасівка ще в свій київський період, зараз після закінчення хореографічної школи, зайнявши в ній становище викладача в балетній клясі. У Львові Ковальчук-Івасівка обіймає керівництво в балетній клясі Інституту Народної Творчости. Переборюючи важку недугу, пані Оля намагається продовжувати виховну працю над талановитим молодняком і в Буенос Айресі. Короткий час праці над кількома учнями дав свої висліди згодом, вже після виїзду учительки з Арґентини, в створеному в Буенос Айресі танцювальному ансамблі, що його виступи з'єднали йому високу оцінку своєї та чужої критики.

Продовження педагогічної праці пані Олі Ковальчук-Івасівки в Ню Йорку треба привітати з радістю, бо в її праці продовжуватимуться виховні традиції нашої столичної хореографічної школи.

В. Лас.

Українська хроніка

● **У Києво-Печерській Лаврі** знайдено оригінальний твір великого голляндського мистця пензля Рембрандта. Це невеликий портрет матері маляра, який відносно добре зберігся.

● **Голова Об'єднання Українських Письменників в екзилі „Слово"**, проф. Григорій Костюк виступав з доповіддю в літературно - мистецькому Товаристві „Козуб" у Торонто. На прохання правління „Козубу", він прочитає незабаром ще дві доповіді: про творчість В. Винниченка та І. Багряного.

● **Верховний архиєпископ і митрополит Кир Йосиф Сліпий**, у сослуженні священиків і ченців чину Василіян і Селезіян, відправив у серпні перше Богослуження в новій обителі св. Теодора Студита, поблизу Альбанського озера, недалеко Риму. Від того часу в новій обителі вже налагоджене релігійне життя.

● **УВАН оголошує, що 27 вересня о 6-ій год. вечора в будинку Академії** відбудеться засідання Секції Античної Історії, на якому проф. Ю. Перхорович прочитає доповідь „Північні певкіни (кельти) на Волині".

● **В Австралії вийшла велика книжка „Українці в Австралії"** — підсумок 15 років життя і праці української організованої спільноти в тій країні. Видання багато ілюстроване. Книгу видав Союз Українських Організацій в Австралії.

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

Парк імени Максима Рильського

„На південній околиці Києва розкинувся Голосіївський парк. На його тінявих алеях часто бував видатний український поет Максим Тадейович Рильський. Цей мальовничий куточок столиці України оспіваний у його творах. На увічнення пам'яти поета Виконком Київської міської ради прийняв постанову про перейменування Голосіївського парку в Парк культури й відпочинку імени Максима Рильського". („Радянська Україна" з 1 вересня).

Українські народні традиції

„Багатющий український орнамент з давніх-давен прикрашав одяг і побутові речі нашого народу. Навіть у найбіднішій хаті можна було зустріти чудові вишивки, в які вкладалося душу, які були піснею без слів. Невпізнанно змінилося село відтоді. . . Але зайдіть до будь-якої хати, і ви побачите гарні рушники, завіси, килими над ліжками, орнаментовані скатертини й доріжки. Ні, не пропадають прадавні традиції українського народу." („Радянська Україна" з 4 вересня).

Студійні дні в УСГромаді Ню Йорку

УСГ Ню Йорк влаштовує Студійні Дні в днях 26—27 вересня. Темою цих днів буде перегляд діяльности і праці українського студентства в минулому і сучасному. 26-го вересня програма почнеться в Українському Інституті Америки при 2 Схід 79 вулиця реєстрацією о 10:00 годині рано; опісля в серії коротких доповідей - спогадів доповідачі подадуть перегляд праці і діяльности українського студентства на рідних землях і на еміграції, від 1918 до 1960 років.

Короткі доповіді - спогади виголосять доповідачі, котрі в свій час брали активну участь в студентському життю: ред. Лавриненко - Дивнич, ред. Б. Кравців, П. Дорожинський, мгр. К. Савчук, І. Чума. Вечером того ж дня відбудеться в залі Українського Народного Дому осіння студентська забава.

В неділю 27-го вересня в Українському Мистецькому Клюбі про 2-ій Евню відбудеться Мистецький Вечір УСГ, в якому візьмуть участь молоді студенти - мистці. В програмі виступлять: М. Царинник і В. Кейс з рецитаціями власних поезій, М. Гаврилюк — фортепіянове сольо, Є. Котлярчук — сольоспів, А. Шуль — фортепіянове сольо власної композиції, Іван Керницький — фейлетон на студентські теми, і студентський квартет. Рівночасно в Мистецькому Клюбі відбудеться мистецька виставка студентів-малярів.

Світлана Луцька

ПОДЯКА

Усім, тим, що протягом нашого 15-літнього життя у Канаді допомагали моєму Покійному ЧОЛОВІКОВІ

Несторові Теофаничеві ГОРОДОВЕНКОВІ

та мені і в найважчі хвилини мого життя у зв'язку з Його смертю провожали Його в останню путь та намагалися потішити мене у моєму тяжкому горі, складаю оцим мою якнайщирішу подяку.

Зокрема дякую православним душпастирям Високопреосвященному архиєпископові Михаїлу, який спеціяльно прибув на похорони з Торонто, протопресвітерові о. В. Слюзареві та Всечеснішим отцям о. К. Квасницькому, о. Ф. Легенюкові, о. О. Костюкові та о. С. Цітусі за відправлення Панахид та за врочисте проведення похоронів, а греко-католицьким душпастирям о. деканові М. Залеському та Всечеснішим отцям о. І. Гаврилюкові і о. М. Колянківському за відправлення Панахиди, а о. М. Кушнірикові за піклування під час хвороби мого чоловіка. Велику подяку висловлюю архиєпископові Мстиславові за дружнє до нас відношення.

Особиста подяка Вельмишановному докторові Маркові Антоновичу — вірному приятелеві та порадникові мого мужа, та його шановній Родині. А також моїй щирій приятельці п. докторовій Кухаришин.

Якнайщиріша подяка належиться усім головам монтреальської філії УНО за уможливлення праці й за щиросердечне ставлення до мого чоловіка напротязі останніх 15-ти років, а зокрема покійним уже пп. Біликові та Глібчукові та П. Гриневичеві, проф. Б. Ковальському, С. Кутному, Є. Мацелюхові, О. Чайківському та П. Генгалові, а також дільним членам цієї організації п. Г. Гисові та п. Лукіянові за допомогу улаштуватися у нашому останньому місці поселення.

Багато уваги та піклування ми зазнали від п. проф. Б. Ковальського та його дружини протягом цілого часу нашого перебування у Монтреалі, а зокрема під час довготривалої недуги мого чоловіка, а я особисто після смерти мужа. З невимовною вдячністю я згадую також добре ставлення до нас п. Є. Довгана з дружиною та п. Є. Василишина з дружиною. З-поміж інших членів УНО та братніх організацій, які всі до нас ставилися дуже щиро, я зокрема хочу відмітити кол. голову Організації Українок Канади пані А. Білик, а також О. та А. Комановських, які дали мені змогу після смерти чоловіка прийти до себе в їхньому готелі у Вал Давід і К. Баліта.

З спеціяльною вдячністю я згадую покійного вже д-ра Семена Жука, який кожної години дня і ночі був готовий допомагати нам своїми лікарськими порадами. Сам важко хворий, д-р С. Жук постійно навідувався до мого хворого мужа наглядаючи повсякчас за його лікуванням. Дякую також д-ру М. Кухаришину за його старання та цінні лікарські поради.

Щиросердечно дякую всім хористам хору „Україна", з якими мій муж міг протягом довгих років вести свою успішну працю і які з повною любов'ю і щирістю ставилися до свого диригента. Тут належиться спеціяльна подяка пані Любі Жук, акомпаніяторці хору, яка протягом довгих років тісно співпрацювала з моїм мужем, а також адміністраторові хору „Україна" п. Ю. Дзяві та паням С. Генгало, І. Ключник, П. Корсавенко, З. Сверцовій, Келебей, Дикій, панству Кучарських, П. Павлівському, С. Чабанові, С. Мельникові, панству Савків, пані Темертей, панові М. Брикаявському та цілій його родині і панам С. Босому та І. Козачкові.

Велику поміч подавав моєму чоловікові управитель Української Національної Кредитової Спілки о. Г. Верига. Дякую також усім тим, хто промовляв над свіжою могилою мого мужа, а саме панам проф. Б. Ковальському, Є. Василишинові, проф. А. Степовому та В. Кохнові та паням М. Логуш, і М. Чолій. Уважаю своїм обов'язком подякувати також пану і пані К. і Л. Роговським та інж. М. Солодусі з родиною. За повсякчасне дружнє відношення дякую також пані Ріті Подуван, а пану і пані О. та М. Орищукам щиро дякую за радіопрограми присвячені моєму чоловікові.

З-поза Монтреалю прибули на похорони панове Д. Кислиця, О. і М. Волиноки, редактор П. Волиняк та В. Кохно. Щирі співчуття висловили мені листовно крім інших також давні друзі мого чоловіка В. Завітневич, Ю. і К. Венгриновичі та О. і І. Гасевські.

Протоєреям о. Весоловському, Ню Йорк та о. Биковцю, Дітройт, складаю щиру подяку за відправлення Панахид та за вислови співчуття. У моєму глибокому горі було мені розрадою те, що так багато людей, так щиро і співчутливо відгукнулося на цю сумну подію в моєму і в нашому українському житті і я ще раз щиро дякую всім названим і неназваним тут за добросердечне і щире ставлення до мого мужа та до мене.

АНАСТАСІЯ ГОРОДОВЕНКО

З життя Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗДА

(Спільні Наукові Конференції НТШ і У. Лікарського Т-ва)

Влаштовуючи щорічні спільні Наукові Конференції, НТШ і Українське Лікарське Товариство ПА поставили собі за ціль зазнайомлювати своїх членів та українське громадянство про осяги творчої праці українських лікарів, про нові методи поборювання загально поширених недуг та про способи охорони. Ці спільні Наукові Конференції причинювалися також до координації діяльности обох наших установ в ділянці науки.

До тепер влаштовано дві такі Конференції, в Українськім Інституті Америки.

З рамени Математично-Природописно-Лікарської Секції НТШ, обі конференції відкрив проф. д-р М. Зайцев. Перша Наукова Конференція займалася проблемами старечого віку людини, а далі хворобами пістряка та питанням модерної психіятрії. Тематикою другої Конференції були недуги серця.

Про проблеми старечого віку говорив проф. д-р Р. Осінчук. На вступі він зазначив, що в ЗДА під цю пору є належно зорганізована охорона здоров'я; тут створено відповідні профілактичні та культурні засоби і кваліфіковану лікарську опіку. Всі ці чинники, а при тому і високий економічний стан країни причинилися, в останніх десятках років, до піднесення пересічного віку людини до 66 - 69 років. А це створило нову проблему посиленої суспільної опіки над старшими людьми, бо вони є більш податні на всякі хвороби та вимагають кращого соціяльного забезпечення. Хворобами старечого віку займається окрема наука т. зв. ґеріятрія, так як ґеронтологія досліджує сам процес старіння людини. Познаками старіння людського організму є артеріосклеротичні зміни,що спричинюють послаблення функцій мозку, при чому заникають духові та фізичні спроможності людини. Геронтологічний Центр в Балтиморі виказав, що: 1. Сила мускулів у 75 літн. людини падає до 55-70%, а швидкість виконування праці — до 40%. 2. Скорість перенесення нервового імпульсу зменшується вправді тільки на 10- 15%, зате більші зміни наступають в мозкових клітинах, як напр. заник пам'яті. 3. Сила скорчу серця (постачання крови) маліє до 70% в стані спочинку, а під час праці ще більше. 4. Віддихова спроможність знижується до 40-53%. 5. фільтраційна спроможність нирок зменшується до 69%, маліє також функція гормональних залоз та наступає розлад координації систем людського тіла. Найкращим середником сповільнення цього процесу старіння є — помірковано в повному того слова значінню!

Американська статистика виказала, що в ЗДА є під цю пору близько 30 мільйонів людей понад 65 років, в 1920 р. було їх 4,9 міл. Економічне положення стариків понад 65 років погіршується, напр. двоособова родина нижче 65 років заробляє пересічно 5,315 дол. річно, понад 65 років — всього 2,500 дол. Особи понад 65 років вимагають більшої лікарської допомоги а саме пересічно 15 шпитальних днів річно на особу, нижче 65 років — 8 днів. Особи понад 65 років мають тільки в 52% шпитальне забезпечення (асекурація).

На думку прелеґента, велико допомогою старшим людям було б створення в Ню Йорку дому для старих і немічних осіб, з культурною розвагою (бібліотека, дискусії, музика) та плеканням леґкої праці.

Д-р Р. Сочинський обговорив в своїй доповіді одну з найбільш поширених недуг, на яку на цілому світі вмирає річно близько двох мільйонів людей — недугу пістряка.

Кількість смертних випадків на цю недугу постійно зростає: на сто тисяч населення в Америці вмирало на рака в 1900 році 64 особи, тепер — 150. Цю кількість жертв можна б зменшити на половину, якщо б загал зрозумів, що понад 50% випадків можна вилікувати, коли цю хворобу завчасу відкриється. На 520 тисяч випадків в ЗДА вдалося вилікувати 173 тисячі, а дальших 87 тисяч було б можна вратувати через вчасну діягнозу та систематичне лікування.

Цій хворобі прикметний є безконтрольний ріст та безмежне розмножування схорованих клітин організму. Рак нищить здорову структуру клітин,при чому переноситься кровоносними судинами на інші частини тіла. Він викликує тяжкий відживчий недостаток поживи, яка не вистачає, щоб задоволити вимоги обох родів клітин: нормальних і патологічних. Рак інфільтрує стіни кровоносних судин, проникає до мозку, леґенів, серця, печінки і ін. та нищить вітальні для цих органи тіла. Помимо дослідів десяток тисяч науковців, причини пістряка досі не досліджено. Знайдено понад 500 різних чинників, що викликують цю хворобу, а досліди над вірусами — це одна з активніших ділянок цих дослідів. З українських науковців важливіше місце в цих дослідах займає д-р Леонтій Л. Дмоховський, Професор Гюстонського університету, дійсний член НТШ і УЛТПА.

Пістряка можна вилікувати рентґеном, радієм, хірургією.

Про цю останню методу звітував д-р Мирослав Грецішин на З'їзді УЛТПА в Дітройті. Довкола недуги пістряка створилася ціла плеяда псевдонаукових безглуздих теорій напр. про спадковість недуги рака та його заразливість. Поширилось також твердження, будьто біг ярина та збіжжя, вирощені на синтетичних добривах, спричинювали цю недугу. З цієї неоінформованости суспільства користають численні дурисвіти, які безвартісними „порадами", дієтою, масками і зіллям беруться „лікувати" пістряка, нехтуючи методою докладної обсервації та конечністю правильного лікування рака.

На закінчення першої Конференції д-р О. Волянський говорив про „Психіятрію колись і тепер". Опіка над психічно хворими та їх лікування переходили різні фази розвою. Вже в давнині займалися лікарі цими проблемами та середні віки, повні забобонів, принесли зі собою жорстоке знущання над цими хворими. Щойно з кінцем 18 ст. почався гуманітарний підхід до цих проблем. В 19 ст. відокремлено психіятрію як окрему галузь медицини, а праці Крепеліна, Кречмера, Шарко, Жане, Фрайда, Юнга і ін. створили модерну клясифікацію цих хвороб та нові методи їх лікування. Напрямок „органічний" та „психологенний" почали зливатися в одно, а лікарі брали до уваги не тільки психологічні, але й фізичні та біохемічні аспекти пацієнта. Зокрема виникла проблема запобігання розвоєві цих захворінь („психічна гігієна), бо число психічно хворих постійно зростало. Тепер в ЗДА є близько 18 міл. цих хворих, а їх лікування спричинює поважні витрати для економіки країни.

Важливість цієї проблеми унагляднює також і факт, що понад 30% мужчин неприйнятих до військової служби та 45% звільнених з війська, належать до психічно хворих, чи недорозвинених. На жаль, висліди лікування є ще незадовільні. Одночасно треба також поборювати злочинність серед молоді та привернути в родині авторитет батьків. Модерна психіятрія мусить отрястися від накиненого їй фройдизму — атеїзму, пансексуалізму та матеріялізму.

В дискусії першої Наукової Конференції д-р О. Баран зайнявся справою можливостей продовження життя людини. Д-р Баран звернув увагу, що потенціяльно, звіринні клітини і організми є незнищимі, що стверджив вже д-р Каррел, який годував клітини серцевого м'язня курки на протязі понад 20 років і не знаходив ніяких дегенеративних змін, хоч, як знаємо, кури живуть тільки кілька років. Це саме завважено у одноклітинного „Параметіюм кандатум", який так довго не дегенерується, як довго має відсвіжуюче середовище, серед якого живе. Щойно по нагромадженні токсичних продуктів переміни, матерії, ці створіння дегенеруються. Також і у людини є можливості продовження життя, якщо зможемо опанувати склерозу кровних посудин і забезпечити правильне функціонування нирок та печінки згл. їх виміни дорогою трансплянтації. В стадії дослідів є також парабіоза цілих організмів.

На другій Науковій Конференції д-р Р. Кисілевський говорив про „Атеросклерозу при коронарну недугу серця з т. з. мійокардіяльним інфарктом". Ця тема є незвичайно актуальна, бо серцеві недуги, як причина смерти, займають в ЗДА перше місце. Артеріосклероза складається з трьох груп патологічних змін: кальцифікації медії, артеріосклерози і атеросклерози. Ця остання атакує великі і середні артерії. На підставі теорії д-ра Текстона, кров відкладає вздовж внутрішніх закруттів артерій, атеросклеротичні пластинки, а з черги товщеві сполуки, що спричинюють згрубіння стінок. Атеросклероза атакує людину у віці понад 40 років, при чому частіше виступає у людей з підвищеним тиском крови, мускулярної чи товстої будови тіла, у курців та хворих на цукрицю. Роземан і Фрідман виказали, що коронарна недуга серця виступає на чотири рази частіше у людів машин, через їх нервову та нетерпеливу поведінку. Додам подас, що ця недуга виступає частіше у мужчин білої раси та з вищих шарів суспільства (брак фізичної праці). Гертлнер уложив таблиці, з яких обчисляється можливість атаки серця у даної людини, спираючись на таких даних: на історії життя пацієнта, його тиску крови, на даних про холестерол, фосфоліпіди, на даних про будову та висоту тіла пацієнта, на наявності цукриці і ін. З черги прелеґент спинився на способах лікування цих недуг (діста, вживання ростинних товщів, ліпотропні ліки і ін.) В стадії дослідів є лікування атеросклерози екзимом з печінки вола. Мійокардіяльний інфаркт (тромбоза) спричинює (за браком кисня) пошкодження серцевого мускула та може скінчитися наглою смертю пацієнта. Прелеґент описав симптоми інфаркту та перебіг недуги, а на закінчення доповіді подав шість залізних правил, як зберегти організм перед цією страшною недугою.

Другу доповідь про ревматичне серце виголосив д-р Ю. Гной. Ця хвороба починається в молодому віці людини. Напр. у дитини, що хворіла на запалення горла, спричинене бактеріями стрептококус, на запалення суставів, лікар стверджує — по 1 — 2 роках — деструктивний вплив цих хвороб на серце. Кровні посудини не доправляджують задовільної кількости крови до серця, серце не працює нормально, воно побільшується, б'ється неритмічно і ця хвороба поволі, але постійно розвивається. Прелеґент подав ще і інші симптоми початків цієї хвороби (постійне змучення, підгарячковий стан, кровотечі з носа, воміти) та способи її лікування від усунення дорогою операції, та приписи профілактики.

Обі Конференції закрили кожночасні голови Головної Управи УЛТПА, а саме д-р Р. Сочинський та д-р М. Зарицький. На Конференціях висвітлено кольорові фільми, для ілюстрації виголошених доповідей.

Р. Кобринський

ЗІ СПОРТУ

Передолімпійське

У зв'язку з Олімпійськими Ігрищами в Токіо всі заінтересовані держави підготовляли інтенсивно своїх атлетів до поодиноких конкуренцій.

Ця підготовка полягає на елімінації найкращих із найкращих дорогою крайових змагань, або товариських інтернаціональних зустрічей.

В деяких країнах, на чолі із ЗДА — цей процес відбувається дуже повolі та поступово, при чому задержується поділ на реченці та на поодинокі ділянки спорту, тобто окремо плавання, легкоатлетика, стріляння, дужання, бокс, спортові гри тощо.

В інших країнах (на чолі з СССР) практикується інші метод, а саме загальну клясифікацію атлетів усіх видів спорту в одному часі, дорогою т. зв. спартакіяд і всенаціональних здвигів молоді.

Ми є свідками перших елімінацій американської спортової еліти. Плавацькі змагання в Льос Альтос (Каліфорнія) та легкоатлетичні змагання у Ню Йорку були головними об'єктами заінтересування, бо звичайно на цих двох ділянках базується перевага в загальному олімпійському точкуванні (якщо таке взагалі ще існує).

На підставі поодиноких осягів, фахівці виробляють собі певну опінію про шанси даної держави на Олімпіяді.

Ці шанси, якщо йдеться про ЗДА — є дуже надійні. Про це найкраще свідчать 10 нових світових рекордів, встановлених у Льос Альтос — у цьому числі два належать 13-літній Петі Карето в запливах на 800 і 1500 м. вільного стилю.

Якщо йдеться про американську легкоатлетику — то тут слід зауважити замітний поступ у жіночих конкуренціях і несподівану „революцію" в довго - дистансових бігах чоловіків, які були познакою останньої інтернаціональної зустрічі між ЗДА і Совєтським Союзом у Лос Анджелес. Не світові рекорди в штовханні кулею і у стрибку з жердиною переконали критичних американських кореспондентів — а радше перемоги на віддалі 5 і 10 км. та в бігу на 3000 м. з перешкодами. Ці конкуренції ніколи не були спеціяльністю американців і завжди давали Совєтському Союзові рішальну надвишку точок.

Не улягає найменшому сумнівові, що найближча Олімпіяда в Токіо, яка відбуваючись 10 жовтня ц. р. — буде знову своєрідним двобоєм між Америкою і Совєтським Союзом.

Очевидно, вислід цього двобою у великій мірі залежатиме від цього, чи американські атлети зможуть до цього часу вдержати свою форму на найвищому рівні — та чи совєтські атлети (які свою підготовку починають пізніше) зуміють підготовитися на час до цього рішального змагу.

Ці питання морочать сьогодні голови багатьох т. зв. експертів, які базують свої прогнози на доконаних фактах і паперових аксіомах, виключаючи можливість якихнебудь несподіванок.

З довголітнього досвіду одначе знаємо, що питомою прикметою Олімпіяд є якраз сензаційність і непередбачливість вислідів — це ці останні краплини поту і крови, які в запалі часто творять чуда.

Їх реалізація лежить не в руках кореспондентів і знавців — а радше в серцях декількох вибранців, які непересічними осягами свого життя записуватимуть нові сторінки в історії модерних Олімпіяд.

Роман Дублянця

ФУТБОЛ У СХІДНІЙ КАНАДІ

Футбольний сезон у східній Канаді добігає до кінця. Мистецтво Професійної Ліги здобуло „Торонто Сіті". Керівники цієї ліги занепокоїв спадок числа глядачів, на що зложилися мабуть низький рівень гри та підвищення цін вступу на ці змагання. Вкінці сезону Професійна Ліга здискваліфікувала монтреальську „Італію", а до кінцевих гор „плей-оф" стали чотири дружини, які закінчили сезон з такими осягами: „Торонто Сіті" — 34 точки, 67:41 воріт; „Італія" Торонто — 31 точка, 58:34 ворiт; „Рома" — 26 точок, 55:48 точок; Гамільтон — 16 точок, 45:70 ворiт.

В Національній Лізі, хоч добігає сезон до кінця, ще не знати, хто стане першуном. Однакові шанси має „Україна" Торонто і „Канталія" Монтреал. В показнику стоїть на кінці дружина „України" з Монтреалу, яка має в своїй дружині виключно молодих українських змагунів.

„Україна", Торонто, встановила в цьому році три рекорди Національної Ліги: королем стрільців став Л. Довганюк, який здобув 25 воріт; „Україна" записала на свій рахунок найвищий цифровий вислід 11:0 в перемозі над іменником з Монтреалу; найбільше воріт в одних змаганнях здобув змагун „України" Л. Довганюк, який стріляв 5 воріт монтреальській „Україні".

Останні висліди Національної Ліги:

„Олімпія" — „Україна" М. 6:1.

„Україна" Т. — „Україна М. 11:0.

„Україна" Т. — „Абруцці" 2:1.

О. Стецьків

ОЛІМПІЙСЬКИЙ СТАДІОН В ТОКІО

В токійському Олімпійському Парку, на просторі 310,000 квадратових метрів побудовано Національний Стадіон, на якому відбудеться вже 10-го жовтня цього року святочне відкриття XVIII Олімп. Ігрищ. Поруч цього величезного стадіону, який є найбільшим у цілій Азії, є побудовані всякі інші менші спортові споруди для Ігрищ. Сам стадіон поміщує 72,000 глядачів, має вісім бігових доріжок для бігу на 400 м, та дев'ять прямих на конкуренцію 100 м. В його сусідстві находиться менший критий стадіон для гімнастики, велика галя для плавацьких змагань і спеціяльний стадіон для футболу. к. с.

ВІКТОР ЦИБУЛЕНКО СТАВ ТРЕНЕРОМ

Український легкоатлет Віктор Цибуленко, який впродовж 14 років був репрезентантом Совєтського Союзу в всіх міжнародних змаганнях та трьох Олімпійських Ігрищах, перестав бути активним змагуном і повідомив, що переходить на працю тренера. Про своє рішення повідомив усіх. В. Цибуленко під час легкоатлетичних змагань кандидатів на Олімпіяду, які відбулися минулої суботи і неділі в Києві. Спортовці і глядачі урочисто попрощали Цибуленка.

● У столиці Ляосу Вієнтіяні представник ляоського уряду вперше поставив перед місцевих і закордонних журналістів вояка, схопленого в полоні 15 вересня ц. р., який належав до реґулярної північно - в'єтнамської комуністичної армії та якого комуністи перекинули на фронт проти існуючого режиму в Ляосі. Той 19-річний вояк оповідав про голодові відносини в Північному В'єтнамі та його військової формації. Його також взяли в полон, коли він намагався вкрасти риж в одному селі.

Посмертні згадки

МИХАЙЛО СЕНИК, член Б-ва св. Арх. Михаїла — 49 Відд. УНС в Торонто, Канада, помер дня 30 серпня 1964 р. Покійний нар. в с. Богдашівка, пов. Скалат, Україна. Покійний був жертвенним на церковні і народні цілі. Полишив у смутку дружину Павлину, сина Ярослава на Україні, внуків, ближчу і дальшу родину в Канаді. Похорон відбувся 2 вересня ц. р. з похоронного заведення до церкви св. Йосафата при участи родини і знайомих. Тлінні Останки поховано на цвинтарі Проспект в Торонті, Канада.

Вічна Йому Пам'ять!

Н. Юречків, секр.

МИХАЙЛО МАРКО, член Б-ва св. о. Миколая — 5 Відд. УНС в Асторії, Л. Ай., Н. Й., помер 14 вересня 1964 р. на 38 році життя. Покійний нар. в Асторії 1926 р. Був учасником другої світової війни. Залишив в глибокому смутку дружину Меланію, четверо дітей, батька, матір і 2 братів. Похорон відбувся 18 вересня ц. р. з пох. заведення до церкви св. Володимира в Гемпстед, а відтак на цвинтар Pinelawn, L. I., при участи родини, членів Відд. і ветеранів.

Вічна Йому Пам'ять!

І. Сидор, секр.

АНДРІЙ ХОДНЕВИЧ, член Товариства „Сини України" — 287 Відд. УНС в Джерзі Сіті, Н. Дж., помер 4 вересня 1964 р. в Тейлор, Па., на 66 році життя. Покійний нар. в 1898 р., був членом УНСоюзу від 1925 р. Полишив у смутку дружину Осипу, замешкалу в Авока, Па.

Вічна Йому Пам'ять!

Т. Литвинюк, секр.

ЕМІЛІЯН ДРАФТА, довголітній член Т-ва ім. о. М. Шашкевича — 94 Відд. УНСоюзу в Гамтрамк, Міш., помер 20 серпня 1964 р. Покійний нар. в с. Ростесте, пов. Вагилівці, Буковина. До Америки прибув 1918 р., а до УНС вступив 31 серпня 1945 р. Похорон відбувся 22-го серпня 1964 р. з церкви св. Ів. Хрестителя на цвинтар Grand Lawn Cemetery.

Вічна Йому Пам'ять!

Микола Кончак, секр.

ТАРЗАН, ч. 5313. Прибуває Том Раси . . .

Тарзан був занепокоєний присутністю Адама. — Виглядаєте на поінформованого . . . замітив.

Але нагло їхню розмову перервало прибуття Тома Раєна . . .

— Я шукаю містера Вотерса, — сказав задиханий Том. — Я бажаю . . . Гей, Адаме Стовне! Що ви тут робите?